

יש עוד להדגיש, כי בדברי השר, כמו גם בדברי הפרקליטות, אין מענה לבעייתם של מי שמשרד הפנים כבר שלל את תושבותם. עם זאת, דווקא בתחום זה חל שינוי בסוף ינואר 2000: ע"פ פרסום בלתי רשמי – שנתאשר בפרקטיקה של הלשכה – מוחזר מעמד התושבות למי שהוכיח מגורים בירושלים במשך השנתיים האחרונות.

עתירת המוקד לבג"צ נגד מדיניות שלילת התושבות נותרת, אם כן, תלויה ועומדת. בסוף שנת 1999 ביקשו העותרים מבית המשפט להורות למדינה להגיש תצהיר תשובה שיערך ע"י שר הפנים שרנסקי עצמו, זאת כדי להבהיר את המדיניות החדשה, ולכסות על הפער בין הכרזותיו של השר באמצעי התקשורת לבין הניסוחים המתחמקים של פרקליטות המדינה.

בריאות ילדים

עתירה נוספת של המוקד, התלויה ועומדת בפני בג"צ, עניינה הביטוח הרפואי של ילדים שרק אחד מהוריהם תושב ירושלים. העתירה הוגשה בחודש מרץ 1999 יחד עם עמותת רופאים לזכויות אדם והאגודה לזכויות האזרח.

העתירה יוצאת כנגד הנוהל לפיו ילדים אלו אינם זוכים לביטוח בריאות מרגע לידתם, אלא רק לאחר תהליך ממושך של חקירת מרכז החיים של המשפחה ע"י המוסד לביטוח לאומי ולאחר רישום הילדים במשרד הפנים, או מתן "מספרים זמניים" לילדים (במקום מספרי זהות) ע"י המוסד לביטוח לאומי. כתוצאה ממדיניות זו נוצר מצב שבתקופה קריטית של חייהם, לא זוכים תינוקות וילדים למעקב ולטיפול רפואיים. האוכלוסייה במזרח ירושלים היא מהעניות בארץ, ורוב התושבים אינם יכולים לשאת בנטל הכלכלי של רפואה פרטית. דווקא בפני אוכלוסייה זו מוצבים מחסומים כשהיא באה לממש את זכויותיה לביטוח בריאות ממלכתי.

העתירה הובאה לדיון וממתנה למתן פסק דין. בינתיים פסק בית המשפט העליון בעניין אחר, שאין להפסיק את הביטוח הרפואי של אדם לפני שניתנה לו התראה על כך ולפני שניתנה לו זכות שימוע בעניין. לאור פסק דין זה, הצענו למדינה הסדר, לפיו הילדים נשוא העתירה יבוטחו בביטוח בריאות מרגע לידתם, וימשיכו לקבל טיפולים רפואיים כל עוד לא מוצו ההליכים של חקירה של המוסד לביטוח לאומי ולא נקבע שהילד אינו תושב. טרם נתקבלה תגובת המדינה.

משפחות חצויות

עניין אחר המדגים את הפער בין המתנהל באולמות בית המשפט לבין המתרחש בשטח, הוא נושא המשפחות החצויות.

בעתירה משנת 1997 ביקש המוקד לחדש נוהל ותיק, לפיו לבני זוג של תושבות ירושלים, שהם תושבי הגדה או הרצועה, ניתנו אישורים זמניים לשהות בירושלים מכוח נישואיהם לתושבות העיר, וכך יכלו לחיות עם בנות-זוגם וילדיהם בירושלים. העתירה כוונה לתקופה הממושכת (בת מספר שנים) שבין הגשת בקשה לאיחוד משפחות במשרד הפנים ועד לקבלת אישור ראשוני של הבקשה. הנוהל שהיה קיים בעת הגשת העתירה איפשר את החיים המשותפים רק מרגע שבקשה לאיחוד משפחות אושרה אישור ראשוני, ובמשך תקופה של למעלה מחמש שנות מבחן עד לקבלת הרשיון לשיבת קבע בירושלים.

המדינה הסכימה עקרונית לצורך בנהל מעין זה, אולם לא מיהרה להסדיר מצב כזה. תחילה אושרו הבקשות לאיחוד משפחות של מרבית העותרים, וכך עקפה המדינה את הסדרת הנושא, שהפך ללא רלבנטי לאותם עותרים. רק בספטמבר 1998 מסרה הפרקליטות על החלטה לגבש נוהל שיענה על המבוקש בעתירה, ושפרטיו עוד טעונים גיבוש, ורק ב-4.1.99 העבירה הפרקליטות למוקד את "עיקרי הנוהל", שהיו רחוקים מלענות על צרכי האוכלוסייה. חודשים נוספים עברו – וגם הנוהל במתכונתו זו לא יושם בשטח. ביוני 1999 מסרה הפרקליטות כי "לאחרונה נשלמה סופית עבודת המטה בנדון וכן הוכנו הטפסים המתאימים". ביולי 1999 הגיעה העתירה לדיון, ואחד הפרטים הבעייתיים בנהל שונה תחת לחצם של השופטים. לאור קיומו של הנוהל החדש נדחתה העתירה. אולם אליה וקוץ בה: עד עצם היום הזה הנוהל אינו מיושם בשטח, ולמוקד לא ידוע אף על אישור אחד לשהייה בירושלים שניתן במסגרת הנוהל.

התוצאה החיובית היחידה של קביעת הנוהל, היא שבמקרים בהם לוחץ המוקד ליישום, מזדרז משרד הפנים (יחסית לרגיל) לתת אישור ראשוני של הבקשה לאיחוד משפחות.